

Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra

Umenie a kultúra

Charakteristika oblasti

Vzdelávacia oblasť *Umenie a kultúra* poskytuje možnosti na spoznávanie sveta cez univerzálne formy ľudského vyjadrovania. Rozvíja osobnosť žiaka vo všetkých základných oblastiach – kognitívnej, afektívnej a psychomotorickej. Umožňuje prepájanie rôznorodých poznatkov vzdelávania, pričom ich vnútorne ukotvuje prostredníctvom osobnej skúsenosti z tvorivej činnosti a podnetov z oblasti umenia a kultúry. Významným špecifikom vzdelávacej oblasti je činnostný prístup vytvárajúci priestor na uplatnenie vlastného videnia sveta, pričom sprostredkúva zážitok a umožňuje jeho zdieľanie. Tým sa vytvára priestor pre utváranie vlastnej identity, ako aj vnímanie a oceňovanie rozmanitosti okolo seba. Vzdelávacia oblasť prispieva k formovaniu pozitívneho a rešpektujúceho vzťahu žiakov ku vzdelávaniu, umeniu a kultúre, a tiež k formovaniu ich individuálnych postojov a hodnotových preferencií. Rovnako ich motivuje k celoživotnému záujmu o umelecké a kultúrne dianie.

Vzdelávacia oblasť *Umenie a kultúra* je reprezentovaná vyučovacími predmetmi **hudobná výchova** a **výtvarná výchova**. V nich je vytvorený priestor pre integrovanie všetkých druhov umenia: hudobného, výtvarného, vizuálneho, audiovizuálneho, tanečného, literárneho aj dramatického. Rôzne druhy umenia umožňujú reagovať na podnety z rôznych oblastí života a vyjadrovať sa prostredníctvom symbolických a metaforických foriem, ktoré sú jedinečné pre dané umenie. Spoznávaním umeleckých artefaktov naprieč druhmi umenia a dejinami sa žiaci identifikujú s vlastnou kultúrou a jej prejavmi, ale tiež konfrontujú s kultúrnymi prejavmi iných, čo vedie k pozitívnemu vnímaniu interkultúrnych vzťahov a prispieva k funkčnej a inkluzívnej spoločnosti.

Ťažiskom vzdelávacej oblasti je tvorivosť, ktorú žiaci uplatňujú a rozvíjajú pri rozmanitých činnostiach – objavovanie, experimentovanie, tvorba, sebvýjadrovanie, tvorivé interpretovanie, stvárňovanie, reflektovanie, a pod. Niektoré z činností – plánovanie, prezentovanie, sebaregulácia či hodnotenie, vytvárajú priestor na rozvoj metakognitívnych zručností.

Vzájomné prepojenie vyučovacích predmetov **hudobná výchova** a **výtvarná výchova** do vzdelávacej oblasti *Umenie a kultúra* vytvára synergiu rozvoja **umeleckej gramotnosti**. Umelecká gramotnosť je schopnosť vnímať, prijímať, chápať, interpretovať a vyjadrovať sa prostredníctvom rôznych druhov a foriem umenia. Zahŕňa umelecké spôsobilosti potrebné na autentický vzťah k umeniu. Umelecky gramotní žiaci sú schopní prenášať umelecké spôsobilosti aj do iných vzdelávacích oblastí, prostredí a kontextov. Vnímajú hodnotu umenia pre seba aj spoločnosť.

V **1. cykle** sa umelecká gramotnosť rozvíja prostredníctvom spontánnych expresívnych reakcií na rozmanité podnety a spoznávaní umeleckých výrazových prostriedkov. Žiaci sú postupne uvádzaní do umeleckej gramotnosti objavovaním zákonitostí vzniku a existencie rôznych druhov a foriem umenia, tiež elementárnych podôb produkcie a percepcie.

V **2. cykle** sa umelecká gramotnosť rozvíja spoznávaním možností umeleckých výrazových prostriedkov, objavovaním a uvedomeným používaním zákonitostí umeleckého jazyka a komunikácie. Žiaci postupne zvládajú základy umeleckej gramotnosti, dokážu sa hudbou a výtvarne vyjadriť, interpretovať, zdieľať a elementárne hodnotiť vlastné prijímanie hudby a výtvarného umenia, tiež schopnosť rešpektovať rozmanité umelecké a kultúrne prejavy. Tvorivosť, hravosť a otvorenosť spoznávaní sú stále nosnými kvalitami.

V **3. cykle** sa umelecká gramotnosť rozvíja zmysluplnou komunikáciou, tvorivým a cieľavedomým využívaním prostriedkov umeleckého jazyka. Žiaci si osvojujú spôsoby interpretácie, ktoré uplatňujú pri percepcii podnetov z rôznych druhov a foriem umenia, tiež kultúrnych prejavov.

Žiaci sú schopní reflektovať aktuálne témy a podnety z umenia, tradičného ľudového umenia a kultúry, uvedomujú si ich vplyv na spoločnosť a každodenný život. Nosnými kvalitami zostáva tvorivosť, otvorenosť spoznávaniu, ku ktorým sa pridáva schopnosť prezentovať výsledky svojej tvorivej činnosti, analyzovať a hodnotiť umelecké artefakty.

Hudobná výchova

Charakteristika oblasti

Hudba je druhom umenia so špecifickými vyjadrovacími prostriedkami, ktoré tvoria nenahradiiteľnú súčasť neverbálnej kultúry. Vzniká ako výsledok špecifickej ľudskej aktivity v priestore a čase, zoskupením tónov a zvukov, prezentuje ľudskú skúsenosť a usiluje o estetickú komunikáciu. Vplyva na celú osobnosť človeka, jeho fyzickú i psychickú podstatu v kognitívnej, afektívnej a psychomotorickej oblasti. Je dôležitá pre osobnostný a sociálny rozvoj v kontexte kultúrnej a umeleckej komunikácie, vo vzťahu k vnímaniu a produkovaniu hudby ako nehmotnému kultúrnemu dedičstvu. Základnou úlohou hudobného vzdelávania je rozvoj hudobnosti žiakov. Na Slovensku nadväzujeme na európske trendy a dedičstvo našej pedagogickej tradície, ktoré holistickým prístupom formujú žiakove hudobné spôsobilosti využívajúc kreatívne a integratívne prístupy k hudbe. Na základe porozumenia procesov prijímania (počúvania), produkovania (spev, hra na nástroji) stvárňovania a integrovania (tanec, slovo, tvorivá dramatika) hudby sa rozvíjajú umelecko-expresívne spôsobilosti žiakov.

V hudobnej výchove je dôležité rozvíjať potrebu seberealizácie žiaka, motivovať a usmerňovať jeho snahy o individuálnu a kolektívnu prezentáciu hudby, podporovať jeho zvedavosť pri objavovaní hudby, vzájomnú kooperáciu a toleranciu v hudobnej interpretácii a komunikácii a zároveň formovať jeho individuálny vkus. To všetko pri rešpektovaní miery žiakovho hudobného nadania ako predpokladu pre aktívne muzicírovanie.

Obsahy hudobnej výchovy sa značnou mierou podieľajú na rozvoji doménových aj prierezových gramotností základného vzdelávania. Orientáciou v metrorýtmickej štruktúre hudby, objavovaním logiky výstavby hudobného diela, čítaním grafickej partitúry rozvíjajú matematickú gramotnosť, zápis a analýza hudby rozvíja analyticko-syntetické myslenie. Práca s hlasom (spev) rozvíja správne fyzické a fyziologické návyky, skvalitňuje čitateľskú a jazykovú gramotnosť. Prostredníctvom komunikácie hudbou a zdieľania informácií o hudbe s ohľadom na jej estetické funkcie žiak rozvíja komunikačné a prezentačné spôsobilosti. Elementárna improvizácia, komponovanie, ich záznam, tvorivé obohacovanie, ukladanie a spracovanie v digitálnom priestore, technické a technologické spracovanie rozvíja jemnú motoriku a vo virtuálnom priestore aj digitálnu a technickú gramotnosť. Východiskom hudobného vzdelávania je aktívny a tvorivý kontakt s hudbou v jej troch základných podobách: počúvanie, tvorba a stvárňovanie, ktoré sú obsiahnuté v 5 komponentoch: **spev, hra na hudobnom nástroji, počúvanie hudby, hudobno-pohybové vyjadrenie hudby a hudobno-dramatické vyjadrenie hudby.**

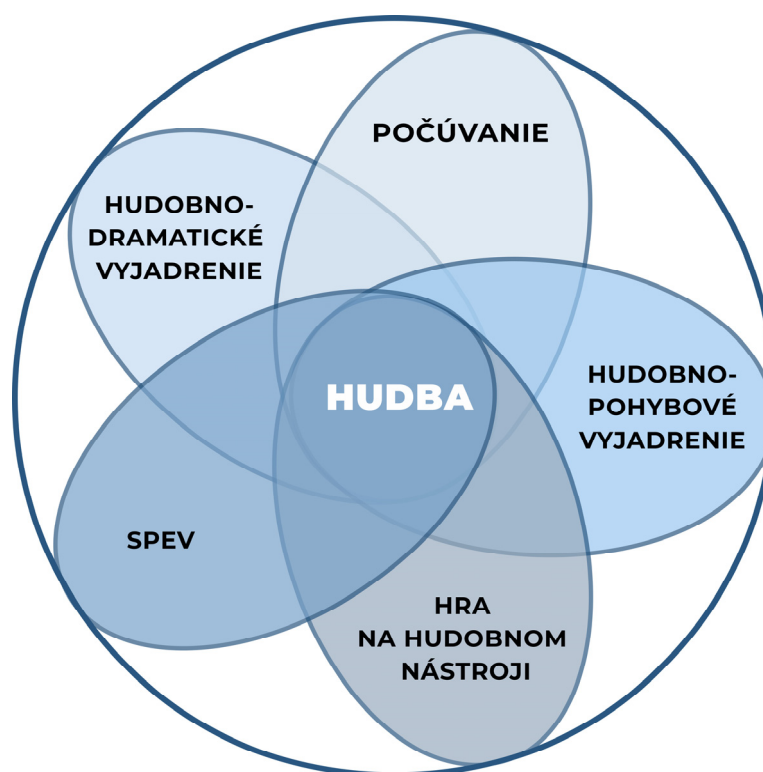
Komponent spev predstavuje prirodzený, najjednoduchší a najdostupnejší spôsob aktívnej hudobnej produkcie a seberealizácie žiaka v škole. Je podmienený zvládnutím elementárnej hlasovej techniky a dodržiavaním zásad hlasovej hygieny. Obsahom speváckych aktivít je tvorivá práca s hlasom, imitovanie zvukov okolitého sveta, hra s hlasom, interpretovanie hlasových modelov a popevkov, reprodukovanie zapamätaných melódií, resp. vytváranie rôznorodých melódií, odpovedí na spievané otázky, spev v primeranej hlasovej polohe imitačne aj podľa nôt (grafickej partitúry, obrázkov, gesta), jednohlasne aj dvojhlasne. Poznanie hudobnej abecedy nie je cieľom, ale len prostriedkom pre postupné samostatné objavovanie, pochopenie a zmocňovanie sa hudby.

Komponent hra na hudobnom nástroji predstavuje spoznávanie a produkciu hudby na rôznych hudobných nástrojoch (Orffove hudobné nástroje, vlastnoručne zhotovené a iné elementárne hudobné nástroje, hudobné hračky, ľudové hudobné nástroje, elektronické a virtuálne hudobné nástroje). Cieľom je poznať techniku hrania na ne, experimentovať s ich zvukovou farbou, využívať ich na interpretáciu sprievodov k spevu, interpretáciu samostatných inštrumentálnych miniatúr.

Komponent počúvanie hudby predstavuje špecifický proces aktívneho prijímania hudby poslucháčom – žiakom. Zámerom je aktívne (uvedomene) počúvať hudbu rôzneho charakteru, druhov a žánrov, rôznych štýlových období, poznať jej funkcie, identifikovať jej vyjadrovacie prostriedky. Vnímať vplyv hudby na telesné a duševné prežívanie a využívať ju ako jeden z prostriedkov emocionálnej regulácie. Počúvať sprostredkovanú hudobnú produkciu i živú hudobnú produkciu profesionálneho alebo poloprofesionálneho umeleckého výkonu. Pochopiť vzťah medzi hudbou a ostatnými druhmi umenia a kultúrou vôbec. Hodnotiť hudobné artefakty z hľadiska ich funkcií v živote človeka. Vnímať hudbu ako špecifickú výpoveď rozmanitých kultúrnych spoločností.

Komponent hudobno-pohybové vyjadrenie hudby je prejavom poznávania a overovania hudobných zákonitostí, aj prostriedkom komunikácie. Je to spôsob posilňovania a prehľbovania hudobného vnímania a zážitku, ale aj pochopenia štruktúry skladby prostriedkami neverbálnej komunikácie a pohybovej improvizácie, v ktorej je rozhodujúca prirodzenosť a voľnosť pohybu, koordinovanosť a súlad so znejúcou hudbou. Prechádza od spontánnych pohybových reakcií na hudbu, kultivovania a usmerňovania pohybového prejavu, voľného vyjadrenia hudby, imitácie a osvojovania rôznych spôsobov pohybového stvárnenia hudby, až k tvorivému pohybovému sebavyjadreniu a tancu.

Komponent hudobno-dramatické vyjadrenie hudby predstavuje najsyntetickejšiu formu prienikov vyjadrovacích prostriedkov viacerých umení, v ktorých sa integruje hudba so slovnými, pohybovými a výtvarnými prejavmi na princípoch tvorivej dramatiky, hudobného divadla a zážitkového učenia. Využíva tvorivú rytmickú, melodickú, interpretačnú a pohybovú improvizáciu a rôznorodé vlastné vyjadrenie – interpretáciu hudobného diela, piesne, situácie a pod. Má podoby hudobno-dramatickej hry, obrazu či hudobno-dramatického projektu.

Obrázok č. 1. Komponenty vyučovacieho predmetu hudobná výchova

Ciele vyučovacieho predmetu

- Slobodne prejavovať a uplatňovať umeleckú a hudobnú gramotnosť pri napĺňaní osobných kultúrnych potrieb a životných cieľov.
- Uplatňovať základné hudobné spôsobilosti (schopnosti, zručnosti a návyky) v oblasti spevu, hry na hudobných nástrojoch, počúvania hudby, hudobno-pohybového, hudobno-dramatického, verbálneho a vizuálneho vyjadrovania a spájania hudby rôznymi spôsobmi, prístupmi, prejavmi a prezentáciami.
- Orientovať sa v hudobnej kultúre minulosti i v jej súčasných podobách, vo svetovej aj slovenskej hudobnej kultúre, hudobnej kultúre etník, národností, malých i veľkých sociálnych skupín.
- Komunikovať a hodnotiť rôznorodé hudobné obsahy, využívať ich aj pri vyhodnocovaní hudobných informácií v rôznych životných situáciách.
- Hodnotiť, oceňovať a chrániť národné hudobné dedičstvo aj rôzne podoby globálnej kultúry ako súčasť vlastnej kultúrnej identity.
- Oceňovať hudobné dedičstvo iných kultúrnych spoločností.
- Interpretovať a aplikovať hudobné pojmy, javy a vzťahy z oblasti teórie hudby aj histórie, ktoré vychádzajú zo znejúcej počúvanej aj produkovanej hudby.
- Zodpovedne a bezpečne využívať digitálne technológie a médiá na umeleckú a estetickú hudobnú komunikáciu.
- Byť tvorivý, kooperovať, byť empatický, schopný sebareflexie aj zodpovedného konania pri tvorbe, prijímaní, vyjadrovaní a integrácii hudby vo vlastnej komunite aj širšej spoločnosti.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu hudobná výchova pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je objavovať zákonitosti vzniku a existencie hudby v jej elementárnych podobách produkcie, počúvania aj vyjadrovania a stvárňovania.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Sluchom identifikovať zvuk a tón, hlasom, hrou na tele a hrou na hudobných nástrojoch realizovať základné vlastnosti tónu (výška, sila, farba, dĺžka).
- Objavovať možnosti vlastného hlasu, znenia hudobných nástrojov, možnosti spontánneho pohybového a dramatického vyjadrenia hudobných obsahov.
- Spievať rôznorodé piesne v skupine, aj s inštrumentálnym sprievodom.
- Hrať rytmicko-melodické modely, sprievody, uplatniť ich pri vyjadrení charakteru piesne a hudby.
- Identifikovať a aplikovať vyjadrovacie prostriedky hudby pri speve, hre na hudobných nástrojoch, pri počúvaní hudby aj pohybovom a dramatickom vyjadrovaní hudby.
- Vyjadriť pocity z počúvanej aj produkovanej hudby verbálne, spontánnym pohybom aj inými umeleckými prostriedkami.
- Vyjadriť dej, náladu, charakteristiku postáv príbehu hlasom, pohybom, rytmickými, melodicnými nástrojmi alebo inými zdrojmi zvuku.
- Spolupracovať pri tvorbe aj stvárňovaní hudby, vyjadriť sa k výsledku vlastnej i skupinovej činnosti.

Spev

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- ovládať na elementárnej úrovni svoj hlas – spievať primerane po melodickej, rytmickej aj výrazovej stránke, v primeranej hlasovej polohe (c1 – c2), spamäti,
- prirodzene uplatňovať elementárnu hlasovú techniku a zásady hlasovej hygieny v reči i v speve,
- spievať v kolektíve, v menšej skupine, a capella i so sprievodom hudobného nástroja, udržať melodicnú líniu, reagovať na taktovacie gestá učiteľa,
- na elementárnej úrovni rytmizovať a melodizovať reč v rámci určeného tónového priestoru durovej stupnice,
- uplatňovať individuálne dispozície, farbu a charakter vlastného hlasu v tvorivých hrách, hlasom experimentovať a improvizovať.

Obsahový štandard

Spievanie **hlasových modelov, riekaniak, dialogických hier**, detských **piesní** rôzneho druhu a žánru (**autorské – umelé, slovenské ľudové, miestne a regionálne ľudové**) v durových i molových tóninách.

Rozvíjanie elementárnych **speváckych návykov, spevu** legato a v primeranej dynamike, zjednocovanie spoločného spevu.

Rytmizovanie a melodizovanie slov, slovných spojení, tvorenie rytmických útvarov, ich otextovanie, smerovanie k uvedomovaniu si melodických postupov a ich zachyteniu gestom ruky, graficky (linkou, obrázkom, farbou, grafickým znakom), pomocou rôznorodých predmetov.

Pri praktických činnostiach osvojovanie **hudobnej abecedy a rytmických hodnôt**: osminová, štvrtová, polová nota a pomlčka, ich rôzne kombinácie, príslušné **rytmické slabiky**, 2/4, 3/4 takt, tónový priestor v dur: 5.-3.; 5.-6.-5.-3.; 5.-3.-1. a 5.-4.-3.-2.-1. stupňa durovej stupnice (C dur), príslušné **solmizačné slabiky**, ľubovoľné **gestá** znázorňujúce výšku tónu a postup melódie alebo **fonogestika**.

Objavovanie **možností vlastného hlasu**, imitovanie zvukov okolitého sveta, rolové spievanie, vytváranie rôznorodých melodií podľa fantázie, dotváranie príbehov a situácií prostredníctvom zvukomalby hlasom.

Hra na hudobnom nástroji

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- hrať na hudobnom nástroji v primeranom tempe, technicky správne, sám i v skupine, podľa gesta učiteľa,
- hrať na rytmických aj melodických nástrojoch, na zhotovených vlastných elementárnych hudobných nástrojoch, okolitých zvukových objektoch,
- vytvárať rytmické a melodické miniatúry, hrať elementárne hudobné sprievody,
- experimentovať s farbou znenia hudobného nástroja a zvukomalebne vyjadriť mimohudobný obsah (napr. pocity, predstavy, náladu, charakter postavy),
- orientovať sa v symbolickom aj v notovom zápise,
- byť súčasťou spoločnej hry, spolupracovať pri hre.

Obsahový štandard

Hra na **elementárnych hudobných nástrojoch**: Orffov inštrumentár, regionálne detské ľudové hudobné nástroje, zvukové hračky, vlastnoručne vyrobené hudobné nástroje, okolité **zvukové objekty, prírodný materiál**.

Hra podľa **grafickej partitúry** aj z **notového zápisu** osminové, štvrtkové hodnoty, **hra sprievodov** k piesňam, riekankám aj tancom.

Vytváranie predohier, medzihier, dohier.

Experimentovanie s farbou znenia hudobného nástroja, vytváranie elementárnych hudobných a zvukových miniatúr, vychádzajúcich z rytmickej štruktúry slova, slovných spojení, rýmovačiek v tónovom priestore pentatoniky.

Počúvanie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať zvuk a tón, porovnávať ich vlastnosti,
- charakterizovať základné výrazové prostriedky hudby a ich vlastnosti, základnú štruktúru a hudobnú formu,
- verbálne, výtvarne, pohybom vyjadriť charakter, emocionálny aspekt, mimohudobný obsah a pocity z počúvanej skladby.

Obsahový štandard

Intuitívne, zámerné a aktívne počúvanie rôznorodnej hudby.

Identifikovanie **vlastností tónu** produkovanej aj počúvanej hudby (výška, dĺžka, sila, farba).

Nachádzanie totožnosti, podobnosti a kontrastu **výrazových prostriedkov** (melódia, rytmus, tempo, dynamika) a **hudobnej formy** znejúcej hudby.

Pri počúvaní rozlišovanie a určenie **vokálnej a inštrumentálnej hudby**.

Na základe farby zvuku identifikovanie vybraných znejúcich **klasických aj ľudových hudobných nástrojov a ľudských hlasov** (detský, mužský, ženský).

Objavovanie mimohudobného **obsahu a námetu skladby**, verbálne a iné vyjadrenie fantazijných predstáv a vlastných pocitov pri počúvaní hudby.

Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- spontánnym a koordinovaným pohybom vyjadriť charakter, formu, tempo, metrum, rytmus a dynamiku počúvanej alebo produkovanej hudby,
- imitovať pohyb v hudobno-pohybových hrách a v hrách so spevom,
- uplatniť základné tanečné prvky, zapamätať si sled tanečných pohybov v jednoduchej choreografii, tancovať vo dvojici, prípadne v skupine.

Obsahový štandard

Kultivovanie držania tela a formovanie **tanečného postoja** pri vyjadrovaní a stvárňovaní hudby.

Využívanie vlastného tela ako rytmického hudobného nástroja (**hra na tele**).

Imitovanie pohybu v **hudobno-pohybových hrách a ľudových pohybových hrách so spevom**.

Uplatňovanie prirodzeného tanečného pohybu, **tanečných prvkov** (chôdze a behu v metrickej pulzácii, prísunový krok vpred, vzad, do strán v pérovaní, valaský krok) v jednoduchých tanečných choreografiách.

Umocňovanie hudobného vnímania a zážitku pohybovou interpretáciou hudby.

Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- stvárniť obsah, charakter a formu piesne či riekanky, fragmenty ľudových hudobno-pohybových hier prostriedkami hudobnej dramatiky,
- tvoriť zvukomaľbu k rôznym príbehom a situáciám,
- tvoriť melódie, odpovede na spievané či hrané otázky,
- vyjadriť dej, náladu, charakteristiku mimohudobných obsahov, literárnej predlohy hlasom, pohybom, hudobnými nástrojmi alebo inými zdrojmi zvuku,
- rešpektovať originálny prístup jednotlivca pri hudobno-dramatickom stvárňovaní.

Obsahový štandard

Dramatické stvárňovanie **riekaniek, piesní, básní, rozprávok, ľudových hudobno-dramatických hier**.

Uplatňovanie **dialogických hier**, rytmizovaných alebo melodizovaných textov, zvukomaľby, mimiky, gest, využívanie okolitých objektov a rekvizít, pohybovej improvizácie v **dramatických obrázkoch alebo príbehoch**.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu hudobná výchova pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je poznať a aplikovať hudobnú gramotnosť pri uvedenom zmocňovaní sa hudby v procese jej produkcie, prijímania aj vyjadrovania a integrácie s inými druhmi umenia.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Spievať vo vhodnej hlasovej polohe, imitačne aj podľa notového zápisu (fonogestiky), spamäti, rôznorodý piesňový repertoár vrátane jednoduchého dvojhlasu.
- Identifikovať a aplikovať výrazové prostriedky hudby pri speve a hre na hudobných nástrojoch.
- Hrať na rôznorodých elementárnych hudobných nástrojoch jednoduché rytmické a melodické modely, hrať v malých inštrumentálnych zoskupeniach.
- Komunikovať a hodnotiť vlastné prijímanie hudby, interpretovať hudbu verbálne, pohybom aj inými umeleckými prostriedkami, prijímať odlišnosť vnímania a interpretácie iných.
- Vyjadriť mimohudobný obsah (dej, predstavy, charakteristiku postáv príbehu) hlasom, pohybom, dramaticky, hudobnými nástrojmi alebo inými zdrojmi zvuku.
- V procese tvorby a interpretácie hudby spolupracovať v skupine, v kolektíve, vyjadriť pocity, hodnotiť proces vlastnej tvorby, prijímania a stvárňovania hudby.
- Spoznávať hudobné prejavy a preferencie vo vlastnej rodine a miestnej komunite.

Spev

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- primerane ovládať svoj hlas – spievať primerane po melodickej, rytmickej aj výrazovej stránke v hlasovej polohe (a – d2), spamäti aj s oporou o notový zápis,
- spievať v kolektíve so sprievodom hudobného nástroja i a capella, prirodzene aplikovať hlasovú techniku a zásady hlasovej hygieny v reči i v speve,
- udržať melodickú líniu v jednohlase i jednoducho dvojhlas, reagovať na taktovacie gestá učiteľa,
- rytmizovať a melodizovať reč v známom tónovom priestore v rámci celej durovej stupnice (C dur),
- uplatňovať individuálne dispozície, farbu a charakter vlastného hlasu v tvorivých hrách, hlasom experimentovať, improvizovať a komponovať.

Obsahový štandard

Spievanie hrových **hlasových modelov**, melodizovaných útvarov ľudovej slovesnosti, **piesní rôzneho druhu a žánru** (autorské – umelé, slovenské ľudové, regionálne ľudové, piesne národnostných menšín, sociálnych skupín, populárne, kánon, melodické ostinato a i.) v rôznych tóninách.

Rytmizovanie a melodizovanie slov, slovných spojení, tvorenie krátkych hudobných útvarov.

Osvojovanie **hudobnej abecedy** vychádzajúce z praktickej činnosti: osminová, štvrtková, polová,

polová nota s bodkou, celá nota, pomlčky v rovnakých rytmických hodnotách, ich rôzne kombinácie, príslušné rytmické slabiky, rytmický dvojhlas, 2/4, 3/4, 4/4 takt, tónový priestor v C dur, príslušné **solmizačné slabiky**, ľubovoľné gestá znázorňujúce výšku tónu a postup melódie alebo fonogestika.

Imitovanie **zvukov okolitého sveta**, tvorenie rôznorodých melódií, zvukomaľby k rôznym príbehom a situáciám, smerovanie k uvedomeniu melodických postupov a ich zachyteniu solmizačnou slabikou, ľubovoľným gestom, graficky, audionahrávkou.

Zjednotenie spoločného spevu, upevňovanie **speváckych návykov**, kooperovanie, počúvanie seba aj druhých, slovné reflektovanie speváckeho výkonu – ocenenia, návrhy, (seba)korekcia.

Hra na hudobnom nástroji

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- hrať na hudobnom nástroji rytmicky správne, v primeranom tempe, s dynamikou,
- hrať a vytvárať malé hudobné celky, hudobné sprievody samostatne aj v skupine, reagovať na gestá učiteľa,
- samostatne zahrať jednoduchú melódiu (pieseň) na vybranom melodickom hudobnom nástroji,
- hrať podľa symbolického a notového zápisu,
- orientovať sa na klaviatúre v C dur, aktívne počúvať druhých, spolupracovať, byť súčasťou spoločnej hry, byť schopný vyjadrenia vlastných pocitov, byť schopný slovnej reflexie hudobného výsledku – ocenenia, (seba)korekcie.

Obsahový štandard

Hra na **rytmických aj melodických hudobných nástrojoch** a regionálnych ľudových nástrojoch.

Vytváranie spontánnych rytmických inštrumentálnych celkov vychádzajúc z rytmickej štruktúry slovných spojení.

Hra osminových, štvrtových, polových hodnôt podľa **notového zápisu**.

Hra **jednoduchých melódií** (piesní) v tónovom priestore stupnice C dur na melodický nástroj (napr. zvonkohra, xylofón, zobcová flauta, pastierska píšťala, nástroj s klaviatúrou – keyboard a pod.).

Vytváranie **sprievodov** k piesňam, tancom, rešpektujúc ich charakter a hudobnú formu.

Sprevádzanie resp. dotváranie počúvanej autorskej skladby rozličných štýlových období.

Počúvanie druhých, kooperácia, rozvíjanie spoločnej hry, slovná reflexia hudobného výsledku, vyjadrenie pocitov, ocenenia, návrhy, (seba)korekcia.

Počúvanie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať, pomenovať a charakterizovať základné výrazové prostriedky hudby a ich vlastnosti, priradiť im funkciu a význam v oblasti hudobného symbolizmu,
- identifikovať a charakterizovať typy vokálnej a inštrumentálnej hudby a jej funkcie,
- komunikovať a hodnotiť vlastné prijímanie hudby,
- spoznávať hudobné prejavy a preferencie vo vlastnej rodine a miestnej komunite.

Obsahový štandard

Analytické počúvanie **rôznorodej hudby**, identifikovanie **vyjadrovacích prostriedkov** a emocionálneho aspektu v počúvanej hudbe.

Identifikovanie nástrojového a speváckeho zloženia znejúcej hudby.

Rozpoznávanie základných **typov hudby**: klasickej, modernej, populárnej, ľudovej, regionálnej ľudovej.

Určovanie základných **formových štruktúr** (verzia, refrén, predohra, medzihra, dohra, jednodielna, dvojdielna, trojdielna **piesňová forma**), **charakteru a funkcie počúvanej hudby** (k tancu, pochod, pieseň).

Vyjadrenie a hodnotenie vlastného prežívania pri počúvaní hudby.

Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- spontánnym a koordinovaným pohybom interpretovať počúvanú hudbu, piesne, mimohudobné obsahy,
- napodobňovať typické tanečné prvky vybraných štýlov,
- ovládať jednoduché tanečné hry a tanec vo dvojici,
- reagovať pohybom a výrazom na metroritmickú štruktúru skladby, formovú výstavbu a melodickú líniu.

Obsahový štandard

Spontánne napodobňovanie vybraných vzorových **pohybových stereotypov**, imitovanie rôznych **žánrov a štýlov tanca**, jednoduchých tanečných hier, vybraných **typov ľudových tancov**.

Jednokročkový/dvojkročkový pohyb, polka a základný valčíkový **krok**, valaský premenný krok.

Využívanie vlastného tela (**hry na tele**) ako rytmického hudobného nástroja pri tanci, pri tvorbe zvukových prostredí alebo improvizovaného beatboxu.

Vyjadrovanie **hudobného** (metrum, tempo, dynamika, melódia, forma) aj **mimohudobného obsahu hudby** (dej, predstavy) spontánnym pohybom.

Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- interpretovať dramatické útvary a hry spevom, hrou na hudobných nástrojoch, pohybom, rytmizovaným a melodizovaným textom,
- improvizovať, prostriedkami tvorivej dramatiky vyjadriť pieseň, riekanku, literárnu alebo výtvarnú predlohu.

Obsahový štandard

Hudobno-dramatické stvárňovanie rôznych **hudobných a nehudobných predlôh** (poézie, prózy, výtvarných artefaktov) a hudobno-dramatických hier.

Príprava a realizácia **hudobno-dramatického celku** (výber námetu, tvorba scenára, dialógov, zhudobnenie textu, tvorba zvukových kulís, jednoduchej choreografie, pohyb v priestore).

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu hudobná výchova pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je uplatňovať hudobnú gramotnosť v oblasti vnímania, porozumenia a interpretácie hudobného materiálu. Tvoriť a prezentovať hudbu, analyzovať, hodnotiť, diskutovať, selektovať, akceptovať a reflektovať rozmanitosť hudobného umenia a hudobných prejavov.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Interpretovať piesne a krátke skladby s primeraným výrazom.
- Využívať nadobudnuté poznatky a skúsenosti pri tvorbe, interpretácii, zaznamenávaní, spracovaní a upravovaní záznamu digitálnymi technológiami vo všetkých komponentoch v spojení s ostatnými druhmi umenia.
- Poznať významné diela a hudobné prejavy slovenskej a svetovej hudobnej kultúry, podoby

ľudovej hudobnej kultúry Slovenska, kultúry etník a národností ako prostriedku interkultúrnej komunikácie a vzájomného porozumenia.

- V úzkom prepojení na znejúcu hudbu reflektovať rozmanitosť umenia, vnímať vzťahy medzi druhmi umenia.
- Poznať základné žánre a štýly v kontexte historickej a súčasnej hudobnej produkcie.
- Analyzovať, hodnotiť umeleckú a interpretačnú kvalitu produkovanej aj počúvanej hudby na základe primeranej argumentácie a poznania.
- V procese tvorby a interpretácie hudby spolupracovať v skupine, v kolektíve, vyjadriť svoje pocity, hodnotiť proces vlastnej tvorby, prijímania a stvárňovania hudby.
- Tvoriť, improvizovať, vytvoriť hudobné predstavenie v spojení s inými druhmi umenia a oblasťami vzdelávania vychádzajúc z individuálnych možností každého žiaka a podmienok školy.

Spev

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- spievať v primeranej hlasovej polohe, vedome uplatňovať zásady hlasovej hygieny v hovorenom i spievanom prejave s prihliadnutím na mutačné obdobie žiakov,
- spievať a capella i so sprievodom hudobného nástroja alebo hudobného podkladu,
- rytmizovať a melodizovať reč, uplatňovať individuálne dispozície, farbu a charakter vlastného hlasu v tvorivých hrách s hlasom.

Obsahový štandard

Interpretovanie **piesní rôzneho druhu a žánru** (autorské – umelé, slovenské ľudové, regionálne ľudové, piesne národnostných menšín, sociálnych skupín, inonárodné i populárne piesne).

Tvorivé využívanie prostriedkov silovej, časovej, farebnej a výškovej **modulácie hlasu**: zvuky, reč, spev, šepot, farebné a dynamické odtiene.

Rytmizovanie nonsensových a básnických textov, rytmický viachlas.

Tvorba melódií v známom tónovom priestore, **melodizovanie textov**, ich grafické alebo audiovizuálne zaznamenanie.

Hra na hudobnom nástroji

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- hrať na hudobnom nástroji v primeranom tempe, s dynamikou,
- elementárne improvizovať a komponovať,

- tvoriť a interpretovať sprievod k piesni, k skladbe,
- aktívne a vedome používať hudobné písmo,
- aktívne a efektívne spolupracovať na príprave hudobného projektu (vystúpenia) podľa individuálnych možností každého žiaka a podmienok školy,
- reflektovať hudobný výsledok – ocenenie, návrh na zmenu, (seba)korekcia.

Obsahový štandard

Hra v triednom alebo **školskom ansámblí** (folklórnom súbore, kapele populárnej hudby, súbore orffových nástrojov, súbore voľnej nástrojovej konštelácie) na triednych, školských alebo mimoškolských vystúpeniach.

Hra podľa grafickej **partitúry**, klasickej notácie a akordických značiek.

Elementárne komponovanie s použitím **hudobných softvérov a digitálnych technológií**, inštrumentálne **sprievody** k piesňam, zvuková interpretácia literárneho textu, výtvarného diela, videa, tvorba inštrumentálnych častí hudobno-pohybového a hudobno-dramatického celku (predstavenia), nahrávka **hudobného diela**.

Kooperovanie, rešpektovanie hry druhých, rozvíjanie spoločnej hry, slovná reflexia hudobného výsledku.

Počúvanie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- identifikovať charakteristiky, štruktúry, faktúru, formu a tonalitu skladby, ľudské hlasy, nástroje a nástrojové skupiny súborovej hry,
- identifikovať štýlové znaky klasickej a modernej populárnej hudby,
- orientovať sa v chronológii umeleckých smerov a vybraných predstaviteľov Slovenskej a svetovej hudby,
- identifikovať štýlové znaky ľudovej hudby, špecifiká hudobnej kultúry vlastného a ostatných regiónov Slovenska, národnostných menšín Slovenska, etník a sociálnych skupín, piesňové skupiny a žánre, autentickú a štylizovanú podobu tradičnej ľudovej hudobnej kultúry,
- vyjadriť zážitok z počúvanej hudby s využitím primeranej argumentácie, prezentovať svoje vkusové preferencie v oblasti hudby, tvoriť si vlastné hudobné preferencie v oblasti všetkých typov hudby a rešpektovať preferencie iných,
- hodnotiť živú hudobnú produkciu profesionálneho alebo poloprofesionálneho umeleckého výkonu jednotlivca alebo renomovaných hudobných inštitúcií,
- vyhľadávať a technicky upraviť hudobné artefakty pre modelové situácie s ohľadom na funkcie hudby.

Obsahový štandard

Aktívne počúvanie **hudby rôznych druhov, štýlov a žánrov**, identifikovanie a charakterizovanie farby zvuku rôznych typov hudobných telies a zoskupení, **štruktúry, faktúry, formy a tonality** počúvanej hudby.

Na základe aktívneho počúvania rámcové orientovanie sa v typológii a chronológii **umeleckých štýlov a žánrov hudby** na Slovensku a vo svete, v klasickej, ľudovej, tradičnej a modernej populárnej hudbe.

Objavovanie a pomenovanie charakteristických **znakov ľudovej hudobnej kultúry** vlastného regiónu, etnografických regiónov Slovenska, autentickej podoby tradičnej ľudovej hudobnej kultúry.

Využívanie **funkcií hudby** pri hudobnej podpore modelových situácií.

Vyjadrovanie vlastných vkusových **hudobných preferencií** v oblasti všetkých typov hudby.

Návšteva **koncertu, hudobného divadla**, hodnotenie reprodukovanej aj živej hudobnej produkcie hudby podporené primeranou argumentáciou.

Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- koordinovaným štruktúrovaným a neštruktúrovaným pohybom interpretovať počúvanú hudbu,
- uplatňovať prvky vybraných spoločenských, populárnych a tradičných regionálnych tancov a etiketu v spoločenskom kontexte,
- uplatňovať pohybovú improvizáciu pri stvárňovaní hudby rôznych žánrov i štýlových období.

Obsahový štandard

Uplatňovanie voľného a útvarového **pohybu**, synchronného pohybu v skupine vo väzbe na počúvanú hudbu.

Napodobňovanie a adaptovanie jednoduchých rytmických **tancov tradičnej regionálnej a národnej kultúry**, tanečných predlôh z rôznych žánrov.

Uplatňovanie základnej **etikety** v spoločenskom kontakte a pri tanci.

Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- improvizovať a interpretovať hudobné a mimohudobné obsahy prostriedkami hudobnej dramatiky,

- uplatňovať dramatickú, hudobnú (melodickú, rytmickú), pohybovú improvizáciu a interpretáciu pri stvárňovaní hudby rôznych žánrov, funkcií i štýlových období,
- vytvárať hudobno-dramatické celky na rôzne námety, vytvárať umelú realitu, modelové situácie zo života a fantastického sveta,
- pri tvorbe výsledného dramatického produktu používať vhodné a bezpečné technické a digitálne prostriedky,
- hodnotiť hudobno-dramatické predstavenie vlastnej produkcie aj renomovaného hudobno-dramatického telesa primeranou argumentáciou.

Obsahový štandard

Využívanie vlastného hlasu, okolitých objektov, rôznorodých hudobných nástrojov, virtuálnych hudobných nástrojov aj hudobných softvérov pri **tvorbe hudobno-dramatického celku**.

Reflektovanie a hodnotenie vlastného **hudobno-dramatického predstavenia** aj predstavenia renomovaného hudobno-dramatického telesa, napr. po vzhliadnutí predstavenia profesionálneho súboru (napr. muzikál, opereta, balet, opera, pantomíma) primeranou argumentáciou.

Výtvarná výchova

Charakteristika predmetu

Výtvarná výchova sprostredkúva žiakovi možnosť rozvíjať svoje cítenie, myslenie a tvorivé zručnosti, a tiež uvádza žiaka do oblasti vizuálnej kultúry, ktorá je v súčasnosti podstatným zdrojom informácií a prostriedkom komunikácie. Kultivuje osobnosť žiaka a jeho spôsobilosti predovšetkým prostredníctvom vnímania, reflektovania a sebaujadrovania. Výtvarná výchova vďaka svojej **činnostnej** povahe umožňuje žiakovi získať zážitok z procesu tvorby a použitia nástrojov, techník a technológií. Tvorivá činnosť zahŕňa procesy bádania a experimentovania, pričom rovnako rozvíja zmyslovú, emocionálnu a racionálnu stránku osobnosti žiaka. Výtvarná výchova formou sebaujadrovania žiaka vytvára priestor na rozvoj myslenia, metakognitívnych zručností a budovania postojov. Je príležitosťou pre objavovanie a oceňovanie jedinečnosti a rozmanitosti.

Vyučovací predmet výtvarná výchova kladie dôraz na rozvoj **vizuálnej gramotnosti** ako jednej z kľúčových prierezových gramotností. Dosiahnutie funkčnej vizuálnej gramotnosti definujú ciele vzdelávania predmetu pre jednotlivé cykly. Jej funkčnosť je súborom viacerých spôsobilostí vo vizuálnej komunikácii, ktoré žiak nadobudne vo vizuálnej komunikácii, vnímaní a schopnosti tvoriť. Ide o citlivosť vnímania, ktorú využívame v každodennom živote, vnímanie prostredia a vzťahov vo svojom bezprostrednom okolí. Ďalšou spôsobilosťou je využívať vizuálny jazyk na rôzne spôsoby vyjadrovania, spôsobilosť porozumieť vizuálnemu jazyku, a tiež schopnosť prijímať estetické podnety a tvoriť rôzne vizuálne vnímateľné artefakty. Charakter vyučovacieho predmetu vytvára priestor na rozvoj ďalších prierezových gramotností, a to predovšetkým **čitateľskej gramotnosti** (napr. vzťah obrazu a slova, mediálny obsah – podnety z neho, jeho tvorba, ale aj kritické čítanie), **digitálnej gramotnosti** (napr. digitálne médiá a technológie, ale aj témy ako autorské práva, licencie) a v neposlednom rade **sociálnej a emocionálnej gramotnosti** (napr. sebaopoznávanie, vyjadrenie emócií a pocity, práca v kolektíve, reflexia tvorby).

Výtvarná výchova sa zameriava na rozvoj osobnosti žiaka a jeho schopnosť myslieť a komunikovať prostredníctvom výtvarného jazyka v rámci vizuálnej kultúry, a to pri

rešpektovaní individuality žiaka, jeho vývinových charakteristík, osobnosti a nadania. Osvojovanie si výtvarného jazyka umožňuje žiakovi vyjadriť svoje myšlienkové koncepty, predstavy, fantáziu, skúsenosti a pocity.

Štruktúru vyučovacieho predmetu výtvarná výchova tvoria 3 komponenty: **komunikácia, umenie a vizuálna kultúra, osobnosť**. Jednotlivé komponenty sa delia na výkonové a obsahové štandardy, ktoré tvoria dynamický celok. Vzájomne sa prekrývajú, rozvíjajú a dopĺňajú. Sú formulované tak, aby zmysluplne gradovali v cykloch vzhľadom na funkčnosť vzťahov medzi cieľmi, výkonmi a obsahmi.

Komponent komunikácia je zameraný na spoznávanie a používanie jednotlivých výtvarných vyjadrovacích prvkov (bod, línia, farba, tvar, škvŕna, priestor, plocha, objem, textúra, svetlo, záber) a kompozičných princípov (rovnováha, pohyb, rytmus, symetria, dôraz, kontrast, jednota, variácie/rozmanitosť, proporcie, sekvencia, čas), prostredníctvom ktorých žiak vyjadruje svoje predstavy, fantáziu, myšlienky, skúsenosti a pocity.

Oboznamovanie sa s nimi prebieha prostredníctvom vlastnej tvorby žiaka, ale aj skúmaním a analyzovaním tvorby iných. Dôležitou súčasťou komponentu komunikácia je osvojovanie si tvorivých postupov a ich kombinácií, techník (napr. kresby, maľby, grafiky a priestorového vytvárania), návykov potrebných pre prácu s nástrojmi, materiálmi, médiami a technológiami, vrátane experimentovania s nimi. Neoddeliteľnou súčasťou tohto komponentu je tiež overenie komunikačných účinkov na prijímateľa, získanie spätnej väzby na proces a výsledky tvorby aj rozvoj interpretačnej zložky. Jednotlivé obsahy a výkony graduujú spôsobilosti žiaka od spoznávania výtvarného jazyka po jeho cieľavedomé používanie.

Komponent umenie a vizuálna kultúra zabezpečuje, aby sa žiak prostredníctvom tvorivej interpretácie dokázal orientovať vo svete umenia, ako aj prepájať ho s každodenným životom. Komponent pracuje s celou škálou podnetov výtvarného umenia ako je maľba, kresba, grafika, socha, objekt, inštalácia, fotografia, multimédiá, performancia, tiež architektúra, urbanizmus, dizajn, aplikované umenie, film, scénografia. Zahŕňa tiež ľudové umenie, umenie subkultúr, minorít, Art Brut a pod. Pestrosť podnetov z diel slovenských umelcov a umelkýň, ako aj zahraničných – európskych a mimoeurópskych vedie k vnímaniu rozmanitosti umeleckých prejavov. Tradičné a elektronické podnety z vizuálnej kultúry (napr. reklama, svet značiek, piktogramov, bannerov, billboardov) spájajú komponent s aktuálnym spoločenským prostredím. Vytvára sa tým priestor na rozvoj spôsobilosti kriticky čítať obrazy, tiež schopnosti odhaľovať deepfake, ako aj rôzne formy manipulácie. Komponent dáva priestor aj možnosti neformálneho vzdelávania formou návštevy galérií, múzeí, v prípade možnosti divadla a iných inštitúcií, ako aj absolvovaním ich vzdelávacích aktivít. Aktívne osvojovanie najrozmanitejších kultúrnych a umeleckých hodnôt vedie žiaka k ich rešpektovaniu a oceňovaniu. Rovnako ho motivuje k celoživotnému záujmu o umelecké a kultúrne dianie.

Komponent osobnosť upriamuje pozornosť na sociálny a osobnostný rozvoj žiaka. Na dosahovanie cieľov a plnenie výkonových štandardov využíva obsahy aj z iných komponentov, pretože oblasť postojov, hodnôt, emócií a pocitov nie je možné oddeľovať od samotnej tvorby, komunikácie, ani od vnímania a interpretovania podnetov z umenia a vizuálnej kultúry. Prostredníctvom tvorby – uplatňovaním subjektivity, vyjadrením emócií a pocitov, reflexiou tvorby, ako aj schopnosťou prezentovať jej výsledky, sa rozvíjajú aj mäkké zručnosti žiaka a nachádzajú odpovede na otázky svojej osobnostnej i skupinovej identity. Pri výtvarných projektoch sa učí definovať vlastné ciele a hľadať vhodné stratégie na ich dosiahnutie. Rozvíja sa jeho schopnosť plánovať, organizovať, realizovať a hodnotiť. Prepojením mentálnych operácií (predstavy, fantázie, nápady) s objavovaním ich formálneho vyjadrenia (obrazom, tvarom) a technickou realizáciou (tvorba artefaktu) sa rozvíja tvorivosť a komplexnosť vyjadrovania. Dôraz na vlastné riešenia žiaka rozvíja autenticnosť osobnosti.

Obrázok č. 2. Komponenty vyučovacieho predmetu výtvarná výchova

Ciele vyučovacieho predmetu

- Samostatne a tvorivo rozvíjať svoje spôsobilosti v oblasti umenia a vizuálnej kultúry.
- Vyjadriť prostredníctvom vizuálneho jazyka svoje myšlienky, predstavy, fantáziu, pocity a vzťahy medzi nimi.
- Cieľavedome používať vizuálne médiá, nástroje, techniky a technológie na sebarealizáciu a komunikáciu.
- Samostatne kriticky a tvorivo pracovať s vizuálnymi informáciami, rozumieť ich dôležitosť.
- Interpretovať podnety z umenia a vizuálnej kultúry a rešpektovať kultúrnu rozmanitosť.
- Sebareflektovať, reflektovať, prezentovať a hodnotiť tvorbu v oblasti výtvarného umenia a vizuálnej kultúry.
- Zdôvodniť význam realizácie a verejnej prezentácie, sprostredkovania a uchovávaní výsledkov umeleckej tvorby.
- Rešpektovať a používať základné princípy etických zásad, autorských práv a licencií.
- Vyjadriť súvislosť medzi tvorbou a spoločenským, kultúrnym a historickým kontextom.
- Vysvetliť vplyv umenia a kultúry na utváranie hodnôt a postojov jednotlivca a spoločnosti.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu výtvarná výchova pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je, v nadväznosti na detský výtvarný prejav, aby si žiak osvojil základné výtvarné vyjadrovacie prostriedky a prvky výtvarného jazyka. Spolu so získavaním skúseností s nástrojmi, materiálmi a technológiami sa žiak učí vyjadrovať vlastné predstavy, fantázie, myšlienky, skúsenosti, pocity a emócie. Prostredníctvom tvorby a umenia spoznáva okolitý svet a rozvíja sa jeho zmyslová citlivosť, zručnosti a sebazpoznanie. Spracovávaním podnetov z umenia, tradičného ľudového umenia a vizuálnej kultúry sa učí vnímať rozmanitosť prejavov myslenia, videnia a cítenia ľudí.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

- Rozpoznať výtvarné vyjadrovacie prostriedky, porovnať a triediť ich na základe skúsenosti, zážitkov a predstáv, následne ich využiť pri uplatňovaní základných kompozičných princípov.
- Prostredníctvom výtvarných vyjadrovacích prostriedkov a ich kombináciou vyjadriť vlastné predstavy, fantáziu, myšlienky, skúsenosti, pocity a emócie.
- Pri tvorivej činnosti primerane použiť nástroje, materiály, technológie, médiá a postupy.
- Experimentovať s nástrojmi a materiálmi.
- Tvorivo interpretovať umelecké diela a podnety z umenia a vizuálnej kultúry.
- Poznať úlohu múzeí a galérií.
- Výtvarne reagovať na rozdielne pocity a emócie.
- Reflektovať proces tvorby a jej výsledky, rešpektovať prácu druhých a rozmanitosť myslenia, videnia a cítenia.

Komunikácia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- rozlíšiť, pomenovať a použiť vybrané výtvarné vyjadrovacie prvky a kompozičné princípy,
- vyjadriť myšlienky a rozvíjať fantáziu prostredníctvom hravého experimentovania, skúmania nástrojov, materiálov, techník, technológií a postupov,
- identifikovať dostupné digitálne zariadenia na tvorbu digitálneho obsahu.

Obsahový štandard

Výtvarné vyjadrovacie prostriedky – prvky a kompozičné princípy, ich vlastnosti a kombinácie.

Výtvarné asociácie na rôzne zmyslové podnety.

Tvorenie prostredníctvom rôznych **nástrojov, materiálov, technológií a postupov – kresba, maľba, grafika, modelovanie, priestorová tvorba, pohybová expresia** a experimentovanie s nimi. Výtvarné laborovanie s postupmi vybraných **ľudových tradičných remesiel**.

Výtvarné aktivity v interiéri a exteriéri, aj v prírode.

Tvorenie **dočasných a procesuálnych prác.**

Rozlišovanie **digitálnych zariadení** a typov **digitálneho obsahu.**

Umenie a vizuálna kultúra

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvorivo interpretovať diela a opísať podnety z umenia, tradičného ľudového umenia, online prostredia, vizuálnej kultúry a okolitého sveta,
- opísať proces vzniku vlastného výtvarného artefaktu,
- porovnať diela niekoľkých predstaviteľov výtvarného umenia,
- vyjadriť pocity a zážitky z návštevy výstavy, galérie, múzea, iných inštitúcií a objektov z obce a regiónu,
- identifikovať kultúrnu rozmanitosť a jej prejavy.

Obsahový štandard

Vizuálne obrazné vyjadrovanie **námetov a tém z umenia a kultúry**, a tiež iných **vzdelávacích oblastí – globálne témy a naratívy.**

Vizuálna symbolika z dôležitých oblastí života.

Objavovanie a porovnanie základných **výtvarných vyjadrovacích prostriedkov** a **kompozičných princípov** v **dielach** zahraničných a slovenských **umelkyní a umelcov.**

Návšteva **galérie, múzea, pamiatky, sakrálnej stavby, výstavy, ateliéru** alebo prehliadka **virtuálnej galérie, múzea, či portfólia umelkyní a umelcov.**

Objavovanie spôsobov prezentovania **umeleckých diel a artefaktov** vizuálnej kultúry a pátranie po dôvodoch ich **prezentácie.**

Reklama v rôznom prostredí.

Osobnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vyjadriť pocity a emócie,
- reflektovať proces vlastnej tvorby a tvorbu iných,
- kooperatívne pracovať v skupine,
- pomenovať, zdieľať rôzne osobné hodnoty.

Obsahový štandard

Tvorenie **kolektívnych prác**.

Pocity a emócie vyjadrené v umení a vizuálnej kultúre.

Druhy a formy reflexie.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu **výtvarná výchova pre 2. cyklus**

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozširovať a prehľbovať u žiaka spôsobilosti v používaní výtvarných vyjadrovacích prostriedkov a výtvarného jazyka. Je vedený k tomu, aby si dokázal vybrať a používať nástroje, materiály, technológie a postupy na vyjadrenie vlastných predstáv, fantázie, myšlienok, skúseností, pocitov a emócií. Prostredníctvom tvorby a umenia sa u žiaka prehľbuje zmyslová citlivosť a sebaopoznanie. Umenie, tradičné ľudové umenie a vizuálna kultúra podnecujú žiaka ku kritickému pohľadu a rešpektu rozmanitých prejavov kultúry a spoločnosti.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

- Tvorivo použiť výtvarné vyjadrovacie prostriedky a princípy kompozície.
- Tvorivo použiť nástroje, materiály, médiá, techniky, technológie a postupy na vyjadrenie vlastných predstáv, fantázií, myšlienok, skúseností a pocitov.
- Tvorivo interpretovať diela a artefakty z umenia a vizuálnej kultúry, objavovať nimi komunikovaný obsah.
- Overiť účinky vizuálnej komunikácie.
- Vnímať prínos a poslanie múzeí a galérií.
- Vyjadriť a pomenovať rozdielne pocity a emócie.
- Reflektovať proces tvorby a jej výsledky, rešpektovať prejavy kultúrnej rozmanitosti.
- Opísať základné princípy etických zásad, autorských práv a licencií.

Komunikácia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- vyjadriť vlastné myšlienky, skúsenosti, pocity, emócie, fantáziu prostredníctvom vedomého výberu výtvarných vyjadrovacích prostriedkov a ich kombináciou,
- zdôvodniť výber výtvarných vyjadrovacích prostriedkov,
- uplatniť získané skúsenosti a vedomosti pri bádani a experimentovaní s výtvarnými nástrojmi, materiálmi, technikami, technológiami a postupmi,
- cielene použiť nástroje, materiály, techniky, technológie,

- pomenovať postupy základných techník – kresba, maľba, grafika, priestorová tvorba,
- použiť jednoduché digitálne technológie a nástroje na vizuálnu komunikáciu,
- vyhľadať informácie a digitálny obsah v oblasti umenia a vizuálnej kultúry,
- opísať základné princípy etických zásad, autorských práv a licencií,
- pomenovať komunikačné účinky tvorby.

Obsahový štandard

Rôzna kvalita **výtvarných vyjadrovacích prostriedkov** prostredníctvom tvorby a podnetov z **umenia, tradičného ľudového umenia, ľudovej a vizuálnej kultúry**.

Výtvarné asociácie na rôzne **zmyslové podnety**.

Techniky **kresby, maľby, grafiky, modelovania, priestorovej tvorby** a ich kombinácie.

Výtvarné laborovanie s postupmi vybraných **tradičných ľudových remesiel**.

Výtvarné aktivity v **interiéri a exteriéri, aj v prírode**.

Tvorenie dočasných a **procesuálnych prác**.

Overovanie vizuálnych informácií, **digitálneho obsahu** a ich autenticity.

Digitálne médiá – počítačová grafika, fotografia, video, animácia.

Syntéza textu a obrazu.

Etické zásady, základy autorských práv a licencií – ich uplatnenie vo vizuálnej kultúre.

Umenie a vizuálna kultúra

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvorivo interpretovať a rozlíšiť podnety z vybraných období z dejín umenia, tradičného ľudového umenia a vizuálnej kultúry,
- pomenovať okolnosti vzniku výtvarného artefaktu/umeleckého diela,
- porovnať diela niekoľkých predstaviteľov výtvarného umenia,
- vyjadriť pocity a skúsenosti z návštevy výstavy, galérie, múzea, iných inštitúcií a objektov z obce a regiónu,
- opísať činnosti a funkcie múzeí, galérií,
- rešpektovať kultúrnu rozmanitosť a jej prejavy,
- použiť postupy a nástroje na vyhľadávanie a overovanie zdrojov vizuálnych vyobrazení a ich autenticity.

Obsahový štandard

Analyzovanie a tvorivé interpretovanie artefaktov z **dejín umenia, tradičného ľudového umenia a vizuálnej kultúry** na základe vybraných **globálnych tém a naratívov**.

Porovnanie diel vybraných **umelcov, kultúr, období a umeleckých prejavov**.

Premena výtvarných **vyjadrovacích prostriedkov a žánrov** naprieč **dejinami výtvarného umenia a vizuálnou kultúrou**.

Podnety z **pravekého umenia, umenie starovekých civilizácií** a ich odraz v **modernom a súčasnom umení**.

Návšteva **galérie, múzea, pamiatky, sakrálnej stavby, výstavy, ateliéru** alebo prehliadka **virtuálnej galérie, múzea, či portfólia umelkyní a umelcov**.

Rola **kurátora, galerijného pedagóga, kritika, umelca**.

Spôsoby prezentácie, možnosti **školskej galérie**, príprava a **realizácia výstavy** alebo prezentácie.

Osobnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- pomenovať a vyjadriť pocity a emócie,
- reflektovať a rešpektovať proces tvorby a tvorbu iných,
- kooperatívne a s rešpektom k druhým pracovať v skupine,
- pomenovať, zdieľať a rešpektovať rôzne osobné hodnoty,
- prezentovať výsledky tvorby.

Obsahový štandard

Pocity a emócie vyjadrené v **umení a vizuálnej kultúre**.

Tvorenie **kolektívnych prác**.

Jednotlivé **etapy procesu tvorby**.

Druhy a formy reflexie.

Reflektovanie **stereotypných zobrazení; variácie a inovácie** stereotypov.

Možnosti **prezentácie** výsledkov výtvarnej činnosti.

Vytváranie **portfólia**.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu výtvarná výchova pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je pripraviť žiaka na cieľavedomé používanie výtvarného jazyka a jeho komunikačných účinkov. Tvorbou a kritickou percepciou sa prehlbuje zmyslová citlivosť a sebazpoznanie žiaka. Prostredníctvom umenia, tradičného ľudového umenia a vizuálnej kultúry žiak reflektuje aktuálne spoločenské témy, ich vplyv na spoločnosť a každodenný život.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

- Cieľavedome použiť výtvarné vyjadrovacie prostriedky, nástroje, materiály, médiá, techniky, technológie a postupy na vyjadrenie vlastných predstáv, fantázií, myšlienok, skúseností a pocitov a emócií.
- Tvorivo interpretovať diela, artefakty z umenia a vizuálnej kultúry a reflektovať ich účel, zmysel aj hodnotu.
- Zámerne využiť výtvarný prejav ako vizuálny komunikačný nástroj a pomenovať jeho účinky.
- Oceniť celospoločenskú rolu múzeí a galérií.
- Reflektovať pocity a emócie.
- Rešpektovať, oceniť tvorbu a prejavy kultúrnej rozmanitosti.
- Dodržiavať základné princípy etických zásad, autorských práv a licencií.
- Porozumieť významom, kriticky čítať a identifikovať prvky manipulácie vo vizuálnej komunikácii.
- Pri tvorbe aplikovať hodnotiace kritériá.
- Posúdiť vplyv umenia a kultúry na každodennosť človeka a spoločnosti.
- Vyjadriť postoj ku globálnym, historickým a spoločenským súvislostiam umenia a kultúry.

Komunikácia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- cieľavedome a tvorivo využiť výtvarné vyjadrovacie prostriedky, ich kombinácie,
- zdôvodniť výber výtvarných vyjadrovacích prostriedkov,
- vybrať a cielene použiť postupy a nástroje, materiály, techniky, technológie a ich kombinácie pri vyjadrení predstáv, fantázie, myšlienok, skúseností, pocitov a emócií,
- zodpovedne využiť digitálne technológie a médiá na vizuálnu komunikáciu;
- vyhľadať informácie a digitálny obsah v oblasti umenia a vizuálnej kultúry a overiť ich dôveryhodnosť a spoľahlivosť,
- rešpektovať základné princípy etických zásad, autorských práv a licencií,
- reflektovať komunikačné účinky tvorby,
- navrhnúť, overiť a obhájiť riešenie výtvarného problému.

Obsahový štandard

Možné podoby a transformácie **výtvarných vyjadrovacích prostriedkov** a **výtvarného jazyka** a **motívu** v artefaktoch **voľného, aplikovaného umenia** a **vizuálnej kultúry**.

Výtvarné asociácie na rôzne **zmyslové podnety**.

Podoby a transformácie techník **kresby, maľby, grafiky, fotografie** a **priestorového vytvárania** do súčasných vizuálnych foriem.

Možnosti **tradičných techník** a **originálnych autorských postupov**.

Tvorenie **dočasných a procesuálnych prác**.

Vyjadrovacie prostriedky **digitálnych médií** a ich **komunikačné účinky**.

Transformácie **vzťahu obrazu** a **textu**.

Etické zásady, autorské práva a licencie – ich význam vo svete vizuálnej kultúry.

Umenie a vizuálna kultúra

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- tvorivo interpretovať a analyzovať podnety z umenia, tradičného ľudového umenia a vizuálnej kultúry,
- zdôvodniť okolnosti vzniku výtvarného artefaktu/umeleckého diela,
- analyzovať diela niekoľkých predstaviteľov výtvarného umenia,
- reflektovať činnosť a význam galérií, múzeí, umelcov, kurátorov, galerijných pedagógov, kritikov a teoretikov umenia,
- rešpektovať a oceniť kultúrnu rozmanitosť a jej prejavy,
- odhaliť význam vizuálne obrazných vyjadrení, ich vplyv a účel,
- vyhľadať zdroje informácií a overiť ich pôvod, relevantnosť a autorstvo,
- prostredníctvom tvorby aplikovať základné charakteristiky vybraných umeleckých smerov a diel umelcov,
- reflektovať vzťah umenia a sociálnych sietí,
- identifikovať vplyv vizuality na každodennosť človeka a spoločnosti.

Obsahový štandard

Analyzovanie a tvorivé **interpretovanie** vybraných **globálnych tém** a **naratívov** naprieč **dejinami umenia** a **vizuálnej kultúry**.

Vybrané diela zahraničných a slovenských umelkýň a umelcov **2. pol. 20. storočia po súčasnosť**.

Podnety z umenia a kultúry **1. pol. 20. storočia po súčasnosť**.

Angažované umenie a **umenie vo verejnom priestore**.

Podnety z **konceptuálnej** a **multimediálnej tvorby, performancie, videa, animácie** a **filmu**.

Podnety z **mimoeurópskeho umenia a kultúry**.

Druhy a funkcie **dizajnu**.

Premeny a podoby **architektúry**.

Ekológia a udržateľnosť v **umeleckých stratégiách, materiáloch a tvorbe**.

Manipulácia prostredníctvom **umenia a vizuálnej kultúry**, jej celospoločenský vplyv a dosah na naše každodenné rozhodovanie.

Porovnanie diela vybraných **umelcov, kultúr, období a umeleckých prejavov**.

Návšteva **galérie, múzea, pamiatky, sakrálnej stavby, výstavy, ateliéru** alebo **prehliadka virtuálnej galérie, múzea, či portfólia umelkých a umelcov**.

Spoločenské poslanie **galérií a múzeí**.

Hodnota umeleckého diela a trh s umením.

Médiá a ich vplyv na **hodnoty a názory**.

Osobnosť

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

- reagovať na pocity a emócie,
- reflektovať a oceniť proces vlastnej tvorby a tvorbu iných,
- kooperatívne a s rešpektom k druhým pracovať v skupine,
- pomenovať, zdieľať a oceniť rôzne osobné hodnoty,
- prezentovať proces tvorby a jej výsledky,
- použiť kritériá hodnotenia vo vzťahu k vlastnej výtvarnej práci, k výtvarnej práci rôznych autorov.

Obsahový štandard

Participatívna tvorba, tvorenie **kolektívnych prác**.

Pocity a emócie vyjadrené v umení a **vizuálnej kultúre**.

Jednotlivé **etapy procesu tvorby**.

Vytváranie obrazu sveta v koncepciách rôznych **umeleckých smerov**.

Reflexia tvorby a **hodnotiace kritériá**.

Reflektovanie autentických **autorských prejavov**.

Sociálne médiá ako priestor na **prezentáciu** a ich celospoločenský vplyv.

Diskutovanie o pravdivosti, komplexnosti **vizuálnych informácií**, autenticite.

Vytváranie a práca s **portfóliom**.

Spôsoby **prezentácie** výsledkov výtvarnej činnosti, možnosti **školskej galérie, príprava a realizácia výstavy**.